

قلب تپندهٔ مدرسه

راه‌هایی برای بهره‌وری بیشتر انجمن اولیا و مربیان

● محمد نیرو، دکترای برنامه‌ریزی درسی

چرا انجمن حیاتی است؟

مدیران محترم مدرسه، سلام! می‌دانم که هر روز با انبوهی از مسئولیت‌ها و چالش‌ها دست و پنجه نرم می‌کنید. از مسائل آموزشی و پرورشی گرفته تا امور اجرایی و اداری، بار سنگینی بر دوش شماست. اما در این میان، یک نهاد وجود دارد که اگر چه شاید گاهی اوقات به چشم یک «تکلیف» به آن نگاه شود، اما معتقدم که می‌تواند قلب تپندهٔ مدرسهٔ شما و کلید بسیاری از موفقیت‌هایتان باشد: انجمن اولیا و مربیان. این انجمن، مظهر رسمی و قانونی پیوند میان خانه و مدرسه است؛ پیوندی که بدون آن، دستیابی به اهداف متعالی تعلیم و تربیت فرزندانمان بسیار دشوار خواهد بود. در واقع، مشارکت والدین در آموزش و پرورش به‌عنوان یکی از عالی‌ترین مظاهر مشارکت جمعی و یکی از سیاست‌های اساسی نظام‌های آموزشی پیشرو شناخته می‌شود و انجمن، بستر اصلی تحقق این سیاست در مدرسه شماست.

وظایف حیاتی انجمن: فراتر از کمک‌های مالی

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، متأسفانه در عمل گاهی فعالیت انجمن‌ها به جمع‌آوری کمک‌های مالی تقلیل می‌یابد، در حالی که وظایف قانونی و اصلی انجمن بسیار گسترده‌تر و مهم‌ترند. شما به‌عنوان مدیر باید نقش هدایت‌کنندهٔ انجمن را به سمت انجام این وظایف حیاتی ایفا کنید:

■ **تشکیل جلسه‌های سخنرانی و بحث آزاد برای افزایش مشارکت والدین.** یکی از وظایف مهم انجمن، افزایش آگاهی و توانمندی والدین است. برگزاری منظم جلسه‌ها با موضوعات موردنیاز والدین (مانند روش‌های مطالعه، تربیت در دوران بلوغ، پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی) با دعوت از متخصصان، می‌تواند نقش مهمی در این زمینه ایفا کند.

■ **ایجاد فرصت مشاوره و راهنمایی برای والدین در رفع مشکلات.** انجمن با همکاری مشاور مدرسه یا دعوت از روان‌شناسان و مشاوران خانواده می‌تواند زمینهٔ ارائهٔ خدمات مشاوره‌ای به والدینی را که با مشکلات تربیتی یا خانوادگی روبه‌رو هستند، فراهم کند.

■ **فراهم کردن تسهیلات و امکانات رفاهی.** انجمن می‌تواند در بهبود شرایط فیزیکی و رفاهی مدرسه، مانند سرویس رفت‌وآمد دانش‌آموزان، بوفهٔ سالم یا بهبود وضعیت بهداشتی نقش مؤثری داشته باشد.

■ **برنامه‌ریزی برای افزایش بازده دانش‌آموزان در اوقات فراغت.** همکاری در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های فوق‌برنامه، اردوها، بازدیدها و کلاس‌های تابستانی باکیفیت، از جمله وظایف مهم انجمن است که به غنی‌سازی اوقات فراغت دانش‌آموزان کمک

می‌کند.

■ **برگزاری دوره‌ها و جلسه‌های آموزش خانواده.** این وظیفه شامل برگزاری کارگاه‌های توانمندسازی والدین در زمینهٔ مهارت‌های فرزندپروری، بهبود ارتباط با فرزندان، و آشنایی با نیازهای رشدی دانش‌آموزان در سنین گوناگون است.

■ **تصمیم‌گیری دربارهٔ نحوهٔ مصرف کمک‌های مالی.** اگرچه جمع‌آوری کمک‌های مردمی یکی از فعالیت‌هاست، اما مهم‌تر از آن، تصمیم‌گیری شفاف و مبتنی بر نیاز واقعی مدرسه در مورد نحوهٔ هزینه‌کردن این وجوه با نظر اعضای انجمن است.

■ **مشارکت در اجرای برنامه‌های کارآموزی و فعالیت‌های پژوهشی، اردوها و بازدیدها.** انجمن می‌تواند در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌هایی که به رشد علمی و عملی دانش‌آموزان کمک می‌کنند، نقش اجرایی و حمایتی داشته باشد.

■ **همکاری دربارهٔ چگونگی قدردانی از کارکنان، اولیا و دانش‌آموزان.** انجمن می‌تواند در شناسایی و تقدیر از افراد برجسته در جامعهٔ مدرسه‌ای، به ایجاد انگیزه و فضای مثبت کمک کند.

■ **جلب همکاری و مشارکت اولیا برای کمک به ارتقای کیفیت فعالیت‌ها و ارائهٔ پیشنهاد به مدیر.** این مهم‌ترین وظیفهٔ انجمن است: تبدیل اولیا از تماشاگر به بازیگر، در فرایندهای بهبود مدرسه و جمع‌آوری دیدگاه‌ها و پیشنهادها سازندهٔ آن‌ها برای ارائه به شما.

■ **تلاش برای جلب مشارکت اولیا، افراد خیر و مؤسسات خیریه در تأمین امکانات.** فراتر از کمک‌های عمومی، انجمن می‌تواند با شناسایی افراد و نهادهای خیر، منابع مالی و امکانات بیشتری را برای مدرسه جذب کند.

■ **نظارت بر چگونگی اخذ کمک‌های مردمی و هزینهٔ وجوه.** شفافیت مالی و نظارت بر فرایندهای مالی از وظایف کلیدی انجمن برای حفظ اعتماد والدین است.

■ **بررسی و تصمیم‌گیری نسبت به سرویس رفت‌وآمد دانش‌آموزان.** مسائل مرتبط با ایمنی و کیفیت سرویس

مهم است.

- برنامه‌ریزی و حمایت عملی از فعالیت‌های انجمن
- داشتن سیاست رسمی و حمایت اداری از مشارکت: مدرسه باید به‌صورت رسمی اعلام کند مشارکت والدین یک اولویت است. منابع لازم، فضای مناسب و پشتیبانی اداری را برای فعالیت‌های انجمن فراهم کنید.

■ برگزاری کارگاه‌ها و جلسه‌های آموزشی

برای کارکنان و والدین: برای توانمندسازی هر دو گروه در زمینه ارتباط مؤثر، حل مسئله و آشنایی با نیازهای دانش‌آموزان کارگاه‌های آموزشی مشترک یا جداگانه برگزار کنید.

■ ایجاد فرصت‌های متنوع برای

مشارکت والدین: با شناسایی تخصص‌ها و مهارت‌های اولیا، فرصت‌هایی برای کمک‌های داوطلبانه آن‌ها در امور اجرایی، آموزشی یا پرورشی مدرسه فراهم کنید.

■ توانمندسازی اعضای انجمن و

کارکنان مدرسه

■ توجیه، آموزش و هماهنگی معلمان

و کارکنان: معلمان را در مورد اهمیت تعامل با والدین و نحوه برقراری ارتباط مؤثر با آن‌ها توجیه کنید و آموزش دهید. هماهنگی میان کارکنان مدرسه در دادن پیامی واحد به والدین نیز اهمیت دارد.

■ کمک به توسعه مهارت‌های

حل مسئله و ارتباطی: برگزاری کارگاه‌های آموزشی در این زمینه‌ها می‌تواند به بهبود کیفیت تعامل میان خانه و مدرسه کمک کند.

■ اطلاع‌رسانی دقیق و به‌موقع: شفافیت در

اطلاع‌رسانی، حس اعتماد را افزایش می‌دهد. استفاده از روش‌های متنوع مانند پیامک، کانال‌های مجازی و گزارش‌های مکتوب، والدین را در جریان امور قرار می‌دهد.

چالش‌های رایج در مسیر فعالیت انجمن و راهکارها

درک این موانع و اتخاذ راهکارهای مناسب کلید پویایی انجمن است:

■ کم‌سوادی والدین و مشکلات معیشتی: سطح پایین سواد یا مشکلات اقتصادی والدین مانع از مشارکت می‌شود. راهکار: برگزاری جلسه‌های غیرکاری، ارائه محتوای ساده، شفاف‌سازی مالی و تأکید بر مشارکت غیرحضوری.

■ تجربه‌های منفی گذشته و ناآگاهی از نقش خود: بی‌اعتمادی ناشی از تجربه‌های قبلی یا درک نکردن نقش انجمن.

■ راهکار: برگزاری جلسه‌های صمیمی، ارائه گزارش شفاف، دعوت از والدین فعال و تبیین اهمیت نقش آن‌ها.

■ مقاومت معلمان و کمبود آموزش: مشغله زیاد یا ناآگاهی از مزیت‌های مشارکت معلمان.

■ راهکار: برگزاری کارگاه‌های آموزشی مشترک در مورد تعامل مؤثر و تأکید بر کمک و مشارکت والدین در درک نیازهای دانش‌آموزان.

■ حضور کم‌رنگ پدران: تصورهای جنسیتی قالبی یا مشغله

مشارکت والدین
در آموزش و پرورش
به‌عنوان یکی از
عالی‌ترین مظاهر
مشارکت جمعی و
یکی از سیاست‌های
اساسی نظام‌های
آموزشی پیشرو
شناخته می‌شود و
انجمن، بستر اصلی
تحقق این سیاست
در مدرسه شماست

دانش‌آموزان، موضوع مهمی است که انجمن می‌تواند در آن نقش نظارتی و تصمیم‌گیری داشته باشد.

■ انتخاب نماینده برای شرکت در

شورای مدرسه. حضور نماینده انجمن در شورای مدرسه، امکان طرح دیدگاه‌های اولیا و مشارکت در تصمیم‌گیری‌های کلان مدرسه را فراهم می‌کند.

نقش مدیر در توانمندسازی و پویایی انجمن

■ نقش مدیر در تشکیل، نظارت و اجرای مصوبات: شما موظف به تشکیل منظم جلسه‌های انجمن هستید. همچنین، نظارت بر اجرای صحیح آیین‌نامه، ثبت دقیق صورت‌جلسه‌ها و فراهم کردن زمینه اجرای مصوبات انجمن که با رأی اکثریت اعضای اصلی حاضر در جلسه معتبر و لازم‌الاجراست، بر عهده شما قرار دارد.

■ ثبت صورت‌جلسه‌ها: منشی انجمن وظیفه مهم ثبت دقیق مباحث و تصمیم‌ها را در صورت‌جلسه و رساندن آن‌ها به امضای حاضران بر عهده دارد. صورت‌جلسه‌ها در واقع اسناد رسمی فعالیت‌های انجمن هستند و نگهداری صحیح از آن‌ها ضروری است.

■ ایجاد فرهنگ اعتماد و مشارکت در مدرسه

■ رهبری مشارکتی

■ ایجاد فرهنگ اعتماد و همکاری: به والدین به چشم منبعی از تخصص و تجربه نگاه کنید، نه صرفاً افراد مشکل‌ساز یا منتقد. با کارکنان مدرسه صحبت کنید و نگرش مثبت نسبت به مشارکت والدین را در آن‌ها تقویت کنید.

■ به رسمیت شناختن و احترام به ارزش‌های فرهنگی خانواده‌ها: احترام به پیشینه‌ها، باورها و ارزش‌های فرهنگی خانواده‌ها، در جلب اعتماد و حس تعلق آن‌ها به مدرسه بسیار

کاری بیشتر پدران.

راهکار: برنامه‌ریزی جلسه‌ها و فعالیت‌ها در زمان‌های مناسب‌تر، تأکید بر نقش پدران در دعوت‌نامه‌ها و برگزاری رویدادهای جذاب برای آن‌ها.

■ **مانع شدن دانش آموزان بزرگ‌تر:** تمایل نداشتن دانش آموزان بزرگ‌تر به حضور والدین در انجمن.

راهکار: صحبت مستقیم و منطقی با دانش آموزان در مورد اهمیت همکاری خانه و مدرسه و درگیر کردن آن‌ها در فرایندهای ارتباطی.

■ **نگاه سنتی و ترس مدیر:** تمایل نداشتن مدیر به فعال‌سازی واقعی انجمن به دلیل نگرش‌های سنتی یا ترس از انتقاد.

راهکار: خودشناسی، مطالعه در مورد مزیت‌ها، شرکت در دوره‌های آموزشی مدیریت مشارکتی و ایجاد فضای امن برای تبادل نظر.

■ **مانع‌های ساختاری و فرهنگی:** ساختارهای بینادایوانی (بوروکراتیک) پیچیده یا فرهنگ سازمانی نامناسب.

راهکار: تسهیل فرایندهای ارتباطی، کاهش مانع‌های اداری و ترویج فرهنگ احترام و همکاری متقابل.

ویژگی‌های مدرسه‌های موفق در فعال‌سازی انجمن

مدرسه‌های موفق در فعال‌سازی انجمن اولیا و مربیان ویژگی‌های مشترکی دارند که به ایجاد مشارکت سازنده و پویا منجر می‌شود:

■ **داشتن سیاست رسمی مبنی بر تمایل مدرسه به همکاری با والدین:** این مدرسه‌ها تعهد خود به مشارکت والدین را به‌صورت واضح و مکتوب اعلام می‌کنند و آن را در تعامل خود به کار می‌گیرند.

■ **حمایت اداری و تخصیص منابع برای فعالیت‌های انجمن:** این مدرسه‌ها علاوه بر حمایت کلامی، منابع مالی، فضایی و انسانی لازم را برای فعالیت‌های انجمن فراهم می‌کنند.

■ **ایجاد فرصت‌های متنوع برای مشارکت والدین:** این مدرسه‌ها برای مشارکت والدینی با علاقه‌ها و توانایی‌های گوناگون

روش‌های گوناگونی را پیشنهاد می‌دهند.

■ **برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای کارکنان و والدین:** این مدرسه‌ها به‌طور منظم کارگاه‌هایی برای بهبود مهارت‌های ارتباطی و تعاملی بین کارکنان و والدین برگزار می‌کنند.

■ **داشتن رویکرد مشارکتی** که در آن مدرسه و خانواده نیاز مشترکی برای ارتقای رشد دانش آموزان دارند: در این مدرسه‌ها همکاری بر اساس درک متقابل و هدف مشترک ارتقای دانش آموزان شکل می‌گیرد.

■ **استفاده از توانمندی و تخصص والدین** برای برگزاری کارگاه‌های آموزشی و بهبود امور مدرسه: این مدرسه‌ها از تخصص‌ها و مهارت‌های والدین در زمینه‌های گوناگون بهره‌م می‌برند.

یادآوری

■ در صورت تمایل به کسب اطلاعات تکمیلی در خصوص مباحث مطرح‌شده در این مقاله، لطفاً رمزبینه را پویش کنید تا به نسخه جامع آن دسترسی پیدا کنید.

■ علاوه بر مطالعه متن، برای شنیدن محتوای این مقاله به‌صورت پادپخش، رمزبینه زیر را پویش کنید.

معلم‌ان را در مورد اهمیت تعامل با والدین و نحوه برقراری ارتباط مؤثر با آن‌ها توجیه کنید و آموزش دهید. هماهنگی میان کارکنان مدرسه در دادن پیامی واحد به والدین اهمیت دارد

